

11. 1939

PEVSKO DRUŠTVO "LJUBLJANSKI ZVON"

VOKALNI KONCERT

SKLADB BRATOV

DR. BENJAMINA
1829—1909

in

DR. GUSTAVA
1831—1908

IPAVEC

IZVAJAJO: OPERNA PEVKA gdč. VALI HEYBALOVA
in DRUŠTVENI MEŠANI in MOŠKI ZBOR

PRI KLAVIRJU g. DEMETER ŽEBRE

FILHARMONIJA
VODI g. DORE MATUL

Spored:

Dr. Benjamin Ipavec:

1. Domovini
2. Slovanska pesem *moški zbor*
3. Ej, tedaj...
4. Zapuščen
5. Kadar mlado leto...
6. Na Savskem bregu *mešani zbor*
7. Vstala je narava
8. Molitev
9. Napitnica

10. V spominsko knjigo
11. Ciganka Marija *solospevi*
12. Romanca
13. Božji volek

Dr. Gustav Ipavec:

14. Savska
15. Oblaček
16. Slovenec sem *moški zbor*
17. Slovo od doma
18. Planinska roža
19. Milada
20. Kukavica *mešani zbor*
21. Kje so moje rožice?

DR. BENJAMIN IPAVEC

Nekaj nenavadnega — doktor medicine, ki po svojem poklicu gleda vsak dan tragedijo človeškega življenja, ki tolikokrat opazuje, kako se ubogi človek bori s svojo največjo sovražnico — smrtjo, zлага pesmi, ki segajo človeku v srce in prinašajo mir njegovi duši. V preprosti otroški popevki, kakor v veličastnem junaškem zboru, v nežni dekliški ariji, iz katere odseva zarja prve ljubezni, kakor v prešerni napitnici, povsod vidimo moza, ki je vse svoje najboljše, kar je imel, z nesebično ljubeznijo posvetil svojemu narodu. Njegovo srce je bilo bogat studenec melodij, ki so navduševale in blažile narod. In te pesmi so bile domače. Zveneale so ravno tako navdušeno v preprosti vasici, kakor po mestih, koder je vstajal narod, iz dolgega spanja prebujen, prerojen v novo življenje. Razumela sta te glasove kmet in gospod; našli so pot v vsako srce. Naš narod je hrepenel po pesmi, in eden prvih, ki mu je po domače zapel in zadel pravo struno, je bil dr. Benjamin Ipavec.

Dr. Benjamin Ipavec se je rodil v Šent Jurju na Štajerskem dne 24. decembra 1829.

Osnovne šole je dovršil Benjamin, kakor tudi njegov mlajši brat Gustav, v domačem trgu Šent Jurju. Tedaj ni bilo na Slovenskem, posebno na Dolenjem Štajerskem, slišati v šolah nobene slovenske besede, razen v verouku. Po končanih ljudskih šolah sta odšla oba brata v latinske šole v Celje. Benjamin sam pravi: «Popolnoma nemška je bila tedaj tudi celjska gimnazija, na katero sem prišel. Kakor druge, zbudilo je tudi mene leto 1848. Tedaj sem se šele zavedel slovenskega svojega rojstva, postal sem Slovenec in tak sem ostal do danes.»

Osnovne glasbene nauke sta prinesla brata v Celje že z doma. V Celju ju je dalje poučeval v glasbi tamkajšnji organist Köppl, a kasneje Čeha, brata Vaclav in Frančišek Fassl.

Iz Celja je odšel Benjamin leta 1845. na licej v Gradec, kjer je bil dve leti. Lanner in Strauss, ki sta tedaj vladala v muzikalnem svetu, sta tudi na njega toliko delovala, da je začel skladati razne plesne skladbe. S slovensko glasbo se je začel baviti natančneje šele leta 1850., ko je bil pevovodja v tamkajšnjem slovenskem pevskem društvu «Slovenija».

Na Dunaju, kjer sta bila brata leta 1858. promovirana za doktorja vsega zdravilstva, se je začelo za njiju pravo muzikalno življenje. Imela sta prilike mnogokaj lepega slišati in se naučiti. Benjamin je bil vedno bolj muzikalno delaven. V tem času so nastale mnoge izmed njegovih pesmi, ki se še danes prepevajo.

Ko je dr. Benjamin Ipavec dovršil medicinske študije, se je podal v Gradec, kjer je bil do leta 1865. sekundarij v deželni bolnici, a kasneje kot praktični zdravnik. Dasi je imel mnogo posla s svojim zdravniškim poklicem, se je lotil tudi večjih glasbenih del: napisal je opereto «Tičnik». Opereta se je večkrat izvajala v ljubljanski «Čitalnici», prvič leta 1862. Kasneje, ko jo je preinštrumentiral kapelnik Fabijan, pa se je često izvajala v starem gledališču.

Vsa dela, ki jih je napisal do tedaj, izpričujejo, da je bil dr. Benjamin Ipavec vedno delaven in da se je njegov muzikalni talent od leta do leta lepše razvijal, a z njim se je razvijala tudi slovenska pesem. Vse svoje glasbene moči je pa pokazal v lirični operi «Teharski plemiči», ki jo je zložil na znane besede Antona Funtka. Prvikrat se je opera pela v Ljubljani dne 10. decembra 1892. pod vodstvom Franja Gerbiča.

Zelo uspešno je sodeloval v glasbeni reviji «Glasbena Zora», ki jo je začel leta 1899. izdajati Fran Gerbič; kasneje pa se je uveljavljal v «Novih akordih», in malo je številke te revije, da ne bi bilo v njej njegovega imena.

Vse skladbe, tudi iz poslednje dobe njegovega delovanja, dokazujejo, da je bil tudi kot starček še vedno duševno svež in je šel z razvojem ne samo slovenske, nego tudi svetovne glasbe.

Po daljšem bolehanju je 20. decembra leta 1909. umrl.

DR. GUSTAV IPAVEC

O dr. Gustavu Ipavcu se je malo pisalo, a tem več njegovega pelo. Mora se priznati, da niso pesmi nobena slovenskega skladatelja, niti samega dr. Benjamina Ipavca, tako prodrle med narod kakor pesmi dr. Gustava Ipavca. Če omenimo samo: «Kje so moje rožice», «Slovenec sem», «Planinska roža» itd. Te pesmi so se prepevale pred petdesetimi leti z istim navdušenjem, kakor se pojo še danes. S svojimi skladbami je znal osvojiti ljudsko dušo.

Dr. Gustav Ipavec se je rodil 15. avgusta 1831. Kakor brat Benjamin, tako se je tudi on že v otroških letih navzel ljubezni do glasbe.

Osnovno šolo kakor tudi visokošolski študij je vršil s svojim bratom Benjaminom. Zato sta se brata med seboj glasbeno izpopolnjevala. V Gradcu je v slovenskem pevskem društvu «Slovenija» večkrat nadomestoval brata Benjamina, vendar sam ni komponiral. Šele kasneje na Dunaju je napisal prvo pesem «Zvezda» («Tam za goro»).

Z Dunaja, kjer je promoviral za doktorja medicine — za očesne bolezni —, se je vrnil v šent Jurij, kjer je začel svojo zdravniško prakso. Bil je neposreden naslednik svojega očeta, in kakor je oče slovel kot dober zdravnik, tako si je tudi on kmalu pridobil zaupanje ljudi v vsej okolici.

Ker je živel med narodom, je vedel, česa je narodu najbolj treba: petja — domačih moških zborov. Brat Benjamin je skladal razen večjih del največ samospeve, namenjene za izbrano družbo. Gustav pa — sam demokrat — je prodril dalje med narod, in njegove pesmi se ravno tako lepo slišijo in tako rade pojo v pevski

dvorani kakor pod milim nebom. Gotovo ni Slovenca, ki bi mu ne bila znana Gustavova pesem «Slovenec sem». Pela se je že mnogo, poje se in se bo še pela in navduševala narod.

Skoraj vsaka Gustavova pesem ima svojo zgodovino. Zlagal jih je največ tedaj, ko ga je kaj na to izpodbudilo, pa se zato o njegovih pesmih lahko reče, da so šle iz srca k srcu in so se prav radi tega narodu tako omilile. Dr. Gustav Ipavec je bil zvest narodnjak, zato je najrajši komponiral take pesmi, v katerih je bil domovinski značaj. Svojega narodnega prepričanja ni nikdar zatajil in prav on je mnogo pripomogel, da se je v šent Jurju in njegovi okolici tako lepo razvila narodna zavest.

Vendar ne samo za Slovence, temveč tudi za druge slovenske brate je imel odprto srce: posebno pa je ljubil Hrvate. Mnogo pesmi je poklonil hrvatskim pevskim zborom, osobito «Kolu» in «Mladosti».

Dr. Gustav Ipavec je tudi na gospodarskem področju mnogo koristil narodu, ker je dobro vedel, da narod ne more stopiti na lastne noge, dokler ni gospodarsko napredoval. V šent Jurju je ustanovil «Kmetijsko družbo», «Sadjerejsko društvo» itd. Županoval je v šent Jurju nad trideset let in je bil za zasluge na gospodarskem polju imenovan za cesarskega svetnika in odlikovan z visokim redom.

Čeravno je bil dr. Gustav Ipavec še v svoji starosti krepak mož, je vendar v začetku leta 1907 nevarno obolel za vnetjem ledvic. Sicer je kasneje okreval, toda popolnoma zdrav ni bil več. Lotila se ga je vodenica, od katere ni več ozdravel in je 20. avgusta 1908 preminul.

S skladateljema Ipavcema je zvezan precejšen del slovenskih glasbenih stremeljenj; ustvarila sta pomembna dela in njihove pesmi so postale priljubljene in razširjene kakor pesmi malokaterega slovenskega skladatelja.

DOMOVINI

(Dr. Razlag.)

Bodi zdrava, domovina,
mili moj slovenski kraj!
Ti prekrasna, ti edina
meni si zemeljski raj!

Tuje šege, tuje ljudstvo
so prijač'ljji, bratje ne.
Slava le, slovansko čustvo
srce moje veseli.

Primi ččlov, zemlja mila,
primi srce moje v dar,
da bi vedno matka bila
nepozabljena nikdar!

SLOVANSKA PESEM

(Stritar.)

Kaj doni, sladko se glasi,
vabi, teši me ljubo?
V zlatem mi otročjem časi
mati pela je tako.
Zemljo naj Slovan obhodi,
koderkoli pot ga vodi,
on po tebi hrepeni,
oj slovanska pesem ti!

Kjer se zbirajo Slovani,
in na tujem so doma,
ko donijo glasi znani
od srca jim do srea:
doni pesem, brate družji,
domovini vsak naj služi,
kogar tvoja moč budi,
oj slovanska pesem ti!

E J, T E D A J . . .

(Utva.)

Na platani slavček plaka,
plaka v tihi mrak,
na gredicah noči čaka
koprneči mak.
Ko pa vtihne bolni slavec
in zaspi,
in ko mak se v nočno temo
potopi:

ej, tedaj pa fantič pride
k meni v vas,
da poljubi mi očesci,
ustni in obraz;
da mi pravi o ljubezni
lepših dneh,
da privabi mi na ustni
spet brezskrben smeh.

Z A P U Š Č E N

(Baptista.)

Rodile so se tri rože
Na sredi tega polja;
pa moja ni bila nobena,
nobena rožica.

In cvele so, cvele rože
na sredi tega polja;
pa moja ni bila nobena,
nobena rožica.

In ko so me pokopali
na sredi tega polja;
ni ena za menoj jokala,
ni ena rožica.

KADAR MLADO LETO...

(S. Jenko.)

Kadar mlado leto
pride z novim cvetjem,
zopet prideš slavec
praznovat ga s petjem:

Kake nove pesmi
nam prineseš v gaje?
Drobni ptič odgovor
dal mi je skakljaje:

Z mladim letom pride
cvetje, kakor lani,
jaz pa vam prinesem
petje, kakor lani.

NA SAVSKEM BREGU

(Andrejčkov Jože.)

Vse miruje,
slavec le še v grmu čuje.
Zdaj veselo poje,
zdaj tuguje.
Srce moje pa je bolno,
tuge polno.

Le cveteča,
mile domovine sreča
srcu mojmu bo radost.
Zanjo zmiraj čem živeti,
zanjo umreti.

Bistra Sava,
teče mirno spod Triglava.
Val se z valčkom
mirno poigrava.
Pa za srce nima leka
bistra reka.

VSTALA JE NARAVA...

(S. Jenko.)

Vstala je narava
ter se giblje živa;
znane čute kaže,
kar nebo pokriva.

In srce umeje
čudne govorice,
ki jih govorijo
zvezde in cvetice.

Kamenje budi
in občutke moje.
Z mano čuti,
z mano glasne pesmi poje.

MOLITEV

(A. Funtek)

Sveta deva,
zri nizdol!
Tebi reva
tožim bol.
Ti ublaži
mi vihar,
brani, straži
me vsekdar!

Bridko joče
mi srce:
slušaj vroče
te prošnje:
Sveta deva,
zri nizdol!
Mene, njega
varuj zlega!

NAPITNICA

(Dr. Ripšelj.)

Kaj v vinogradu tamkaj se bliska
rumeno kot čisto zlato?
Kdo tamkaj prepeva in vriska?
Povsod se razlega lepo!
Slovenski prijat'ljji tako
pri vincu veselo pojo!

Pod lipo v hladni senci
si kratek čas delajo,
pri vincu so radi Slovenci,
pošteno ga pijejo.
Slovenski prijat'ljji tako
pri vincu veselo pojo.

V SPOMINSKO KNJIGO

(Vojeslav Mole.)

Bodi roža polna svetega dehtenja,
jaz bom rose sveže ti opojni hlad:
bodi tiha pesem polna hrepenenja,
jaz bom zlata struna ti drhtečih nad!

Bodi biser skrit v pečinah pod valovi,
jaz bom školjka tvoja, tvoj nezmagan stan:
bodi jadro, v dneve polne smeha plovi,
jaz bom veter, v tih privedem te pristan!

CIGANKA MARIJA

(Dimitrij Ahasverov.)

O, ti črna ciganka Marija!
Kake čudne imaš ti oči.
da pozabiti zdaj jih ne morem,
da od njih zdaj srcé me boli.

«Prorokujem naj srečo še tebi!»
rekla si, mi pogledala dlan,
pa si čitala mojo usodo:
tek življenja moj bil ti je znan...

Nisem tvôje poslušal prorokbe,
le v oči sem ti gledal tačas,
tvôje črne lase lé sem gledal,
pa tvoj blede, otožni obraz.

In takó sem bil v temne oči
ti neprevidno se ves potopil,
da začarala ti si me žnjimi,
da sem uroke revež dobil!

Črnolasa ciganka Marija!
vidiš, tvôje so krive oči,
da pozabiti več te ne morem,
da po tebi srcé me boli.

ROMANCA

(iz opere «Tičnik»)

Ljubav moja plameni,
kakor v roži rajski cvet.
Moja želja si le ti,
meni solnce, luna, svet.
Prosim te lepo, srčno:
Veruj mi to, veruj mi to!

In ko zvezde zlate soj,
ki sveti sred' noči,
tvoje, ljubček moj, oči
razsvetljujejo pot moj.
Prosim te lepo, srčno:
Zaupaj mi, zaupaj to.

BOŽJI VOLEK

(Oton Župančič.)

Čurimuri, božji volek,
božji volek moj,
zleti, zleti in pokaži
kje je domek tvoj!

Z roke dečkove je božji
volek odletel,
pa na polja pisani je
cvetki obsedel.

Čurimuri, božji volek,
tam je domek tvoj,
zdaj pa zleti in pokaži,
kje je domek moj!

Poletel je božji volek
k solncu pod nebo,
dolgo je za njim strmelo
dečkovo oko.

S A V S K A

(Ivan Zupan.)

Šume, šume vrhovi dreves,
šume, šume vrhovi.
Pod drevjem Sava šumi.
Umeš li šepet dreves,
al' veš, kaj reka šumi?

Drevo šepeče tako:
kako, kako lepo je doma,
kjer deček hodil sem ž njo,
kako, kako lepo je doma,
kjer deve rojstna so tla!

I val šumi ti glasan:
kako, kako je bilo težko,
podati v tujo se stran,
kako, kako je bilo težko,
i dom pustiti i njo!

O B L A Č E K

(A. Aškerc.)

Pod nebom gre oblak,
oblak kot ptič lehak,
čez gore, čez doline,
podi ga severjak.

Oblaček beli moj!
Pač plul boš nad vasjo
v dolini tam globoki
postoj nad njo, postoj!

Na hišo sred' vasi
z višave se ozri!
Nemara da pred hišo
tam nekdo stoji.

Če videl boš obraz
v okviru zlatih las,
glej, v duši sem ga nosil
obraz ta nekdam jaz.

S L O V E N E C S E M

(Jak. Gomilšek.)

Slovenec sem!
Tako je mati d'jala,
ko me je dete pestovala;
Zatorej dobro vem:
Slovenec sem!

Slovenec sem!
Od zibeli do groba
ne gane moja se zvestoba;
da vsikdar reči smem:
Da Slovenec sem!

SLOVO OD DOMA

(I. Cimperman.)

Rojstna hiša, hiša mala,
kjer sem prvič gledal svet,
kjer me mati je zibala
in učila me je pet.

Danes jaz od tebe iti
moram v daljni tuji kraj
In Bog ve, če dano priti
bo mi k tebi še kedaj.

Lepi dnevi res ste bili,
ki ste tekli kdaj mi tu,
al' mladostni časi mili
zdaj od vas ni več sledu.

Zginjali ste kakor zora,
ko odpira solncu tir.
Zbogom hiša, lipa, gora,
ljubi vrt in gozd in vir.

PLANINSKA ROŽA

(Bojan.)

Stoji v planini vas,
tam rajska roža rase,
za druge ne, ne zase,
za me cvete njen kras.

Cvetič prepohl je svet,
a ni na njem krasnejše,
in meni ne milejše,
kot ta planinski cvet.

A zdaj mi v daljnem svetu
oko po njej rosi,
ohrani Bog te v cvetu,
planinska roža ti!

In če mi v daljnem svetu
zatisne smrt oči,
ohrani Bog te v cvetu,
planinska roža ti!

MILADA

(F. Končan.)

Ob rek obalih val šumi,
v valovih žalih: «Več ga ni!»
Na vrtu roži dan blede,
pa slavec toži: «Več ga ni!»
V temni dobravi dih šumi,
drevesom pravi: «Več ga ni!»
Ko zora počí, noč beži,
solzice toči: «Več ga ni!»
In srce vedno govori
le tožbo eno: «Več ga ni!»

KUKAVICA

(Narodna.)

Slišala sem ptičko pet',
zapela je kuku;
k'tera more nek' to bit',
ki poje tak' lepo?
To je gotovo kukav'ca,
je moj'ga srca ljubica:
kuku, kuku,
tako je kukala.

Kaj te bom poslušala,
za norca me imaš;
sem te dost'krat slišala,
kakšen glas imaš.
A kukav'ca je kukala,
na vejah se je gugala:
kuku, kuku,
tako je kukala.

KJE SO MOJE ROŽICE?

(Valentin Orožen.)

Kje so moje rožice,
pisane in bele?
Moj'ga srca ljubice,
žlahtno so cvetele.
Ah, pomlad je šla od nas,
vzela jih je zima, mraz.

Kje so moje ptičice,
kam so odletele?
Oh, nedolžne pevčice,
kak' so žvrgolele!
Žanjke b'le nastavljene,
ptice so se vjele vse.

Kje zdaj pevec je vesel,
ki je to prepeval?
Naj bi še enkrat zapel,
kratek čas nam delal!
Hitro, hitro mine čas,
ah, ne bo ga več pri nas!

